

WAT BEGON ALS EEN AMBITIEUZE HERINRICHTING VAN HET LANDELIJK GEBIED, LOOPT UIT OP EEN **EMOTIONELE STRIJD** OVER HET BESTAANSRECHT VAN DE INTENSIEVE VEEHOUDERIJ.

RECONSTRUCTIE LOOPT SPAAK

Kritiek: te veel aangepakt als ruilverkaveling

DE Reconstructiewet heeft concreet nog niet opgeleverd wat ervan verwacht werd. Toch heeft de acht jaar geleden ingestelde wet veel meer invloed gehad dan velen denken. De wet was bedoeld als oplossing voor het ruimteprobleem in veedicht zuidoostelijk Nederland. Natuur, water, wonen, ieder zou op zijn eigen plek voortaan lekker zijn gang kunnen gaan. Maar de uitgebreide herinrichtingsplannen die de reconstructiecommissies produceerden, bleken niet het eind van de discussie, maar het begin ervan. Pas toen nieuwe veebedrijven op papier een plek hadden gekregen in de landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's), ontstond een emotioneel maatschappelijk debat over de vraag of er in Nederland eigenlijk wel plaats moet zijn voor zulke bedrijven. Een discussie vol

emotie, die afgelopen week in de Provinciale Statenvergadering van Brabant een hoogtepunt kreeg. Daar werd het burgerinitiatief tegen de schaalvergroting in de intensieve veehouderij behandeld.

De Overijsselse gedeputeerde Piet Jansen legt de oorzaak van die felle discussie bij de agrarische sector. Door de voorgestelde - in zijn ogen - extreme schaal-sprongen die ondernemers willen maken, is de geest uit de fles gekomen. Het wantrouwen tussen partijen is hierdoor enorm groot geworden, is zijn visie.

Tijdens een ZLTO-debat over de toekomst van de veehouderij afgelopen week bevestigde Theo Beckers, emeritus hoogleraar en oud-directeur van Telos (Brabants centrum voor duurzaamheidsvraagstukken), het beeld dat partijen lijnrecht tegenover elkaar staan. „De reconstructie laat zien dat het resultaat

botst met de ambities. Het is te veel een variant op de technocratische aanpak van ruilverkaveling. Je kunt niet anders concluderen dan dat de agrarische sector behoorlijk in het defensief zit.”

Een rondje langs betrokken provincies bevestigt die woorden. Alle provincies zijn min of meer tevreden met de bereikte resultaten. Hoewel de cijfers (*kader rechts*) een ander beeld oproepen, ligt het proces volgens de provincies op schema.

Moeizaam proces

Bij de Reconstructiewet zijn veel partijen betrokken, die bovendien van elkaar afhankelijk zijn. Daarom moesten procedures, wetgeving, vergunningen en bestemmingsplannen goed op elkaar gestemd worden. Dat ging regelmatig mis. Iemand die daarover kan meepraten is varkenshouder Marco Egelmeers in Elsendorp,

Een van de rond 65 afgeronde verplaatsingen is het bedrijf van Marco Egelmeers (34), naar het 450 hectare grote landbouwontwikkelingsgebied in Elsendorp (N.-Br.). Op de oude locatie had hij 150 zeugen en 2.200 vleesvarkens. Op zijn nieuwe locatie in het LOG zijn dat er resp. 500 en 3.000.

Reconstructie in cijfers

OVERIJSEL

- 27 landbouwontwikkelingsgebieden
- verspreid over 13 gemeenten
- 35 potentiële verplaatsers, waarvan er 20 zijn overbleven
- 10 verplaatsingen gerealiseerd, 6 andere zitten in de procedure

GELDERLAND

- 15 landbouwontwikkelingsgebieden
- verspreid over 13 gemeenten
- 45 potentiële verplaatsers, waarvan er 35 zijn overbleven
- 5 verplaatsingen gerealiseerd, 5 zitten in de eindfase, 25 in de beginfase

UTRECHT

- 1 landbouwontwikkelingsgebied in het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei ten zuiden van Woudenberg, Renswoude en Scherpenzeel
- 2 potentiële verplaatsers
- 1 bedrijfsverplaatsing gerealiseerd

NOORD-BRABANT

- 48 landbouwontwikkelingsgebieden
- verspreid over het midden en oosten
- 300 potentiële verplaatsers, waarvan er 150 zijn overbleven.
- 30 tot 40 verplaatsingen gerealiseerd, 70 tot 80 in de procedure

LIMBURG

- 47 projectvestigingsgebieden, 15 gebieden voor incidentele nieuwvestiging
- verspreid over 6 gebieden
- 52 aanmeldingen, waarvan er 33 voldeden aan de voorwaarden
- 14 verplaatsingen gerealiseerd

FOTO: S. BART NIJS VAKFOTOGRAFIE

7

gemeente Gemert-Bakel (N.-Br.). Hij is acht jaar bezig geweest voordat hij zijn bedrijf kon verplaatsen. De belangrijkste oorzaak voor die vertraging is volgens de varkenshouder het slecht op elkaar afgestemde beleid van provincie en gemeente.

Om de boel vlot te trekken, heeft Brabant nu een noodmaatregel uit de kast gehaald. Om gemeentes te dwingen mee te werken, worden subsidies gekoppeld aan nog uit te voeren zaken. Anneke Boezeman, programmamanager Landelijk Gebied: „Wat wij gedaan hebben is een voor-wat-hoort-wat-systeem invoeren.” Een voorbeeld hiervan is dat de subsidie voor het dorpsontwikkelingsplan pas uitgekeerd wordt als het bestemmingsplan op orde is. Boezeman: „Gemeentes moeten van ons ook veel meer werk maken van het intrekken van lege vergunningen.” ➔

IN EEN MARATHONVERGADERING HEBBEN DE **BRABANTSE PROVINCIALE STATEN** EEN STREEP GEZET DOOR DE NIEUWVESTIGING VAN BEDRIJVEN.

Nieuwvestiging in LOG's wordt verboden

Het door ruim 33.000 handtekeningen ondersteunde burgerinitiatief Megastallen Nee! heeft tijdens de vergadering van Provinciale Staten (PS) de Statenleden behoorlijk in beweging gekregen. CDA, VVD en PvdA, een stevige meerderheid in de Staten, willen geen nieuwvestiging meer in de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's), ook niet voor verplaatsers uit het eigen recon-

structiegebied, behalve waar reeds trajecten zijn ingezet.

Daartoe hebben ze een motie ingediend. Het doel hiervan is om de vestiging van zeer grote bedrijven tegen te gaan. Voor familiebedrijven blijven er mogelijkheden om te verplaatsen, omdat er voldoende boerderijen zullen vrijkomen in de komende jaren, zo is de redenering. Hiermee komt een eind aan een basisidee achter de Recon-

structiewet om in LOG's ruimte te bieden voor nieuwvestiging van bedrijven.

Verantwoordelijk gedeputeerde Ruud van Heugten kan met de motie leven als over twee jaar een evaluatie plaatsvindt. Binnen de LOG's wordt het bouwblok maximaal 1,5 hectare, GS kan gemeenten ontheffing verlenen tot 2,4 hectare te gaan. Voor de verwevingsgebieden geldt 1,5 hectare als maximum.

Aan dezelfde straat waar Marco Egemeers zijn bedrijf heeft, wordt gewerkt aan de realisatie van een groot varkensbedrijf.

Uitgangspunt blijft gezinsbedrijven

Ondanks de schaalvergroting hebben alle provincies het gezinsbedrijf als uitgangspunt bij een agrarisch bedrijf. Dat wordt in de intensieve veehouderij niet uitgedrukt in aantallen dieren, maar in bouw-blokgrootte. Drie hectare wordt veelal als de absolute bovengrens binnen een LOG gezien, in verwevingsgebieden is dat maximaal anderhalve hectare. Brabant wil dat maximum nu terugbrengen tot 2,4 hectare. Dat past bij duurzame ontwikkelingen, volgens het provinciebestuur. De provincie wil hiermee paal en perk stellen aan de schaalvergroting, zo blijkt uit de woorden van verantwoordelijk gedeputeerde Ruud van Heugten: „Louter schaalvergroting om kostenreductie is een heilloze weg.”

Maatschappelijke onrust

Opmerkelijk is dat voor alle vijf de provincies geldt dat de maatschappelijke kritiek groter is dan verwacht. Volgens woordvoerders van de provincies is deze maatschappelijke beweging overgegaan in een verdergaande kritische maatschappelijke houding tegen de intensieve veehouderij in het algemeen.

Een ontwikkeling die bij de start schromelijk is onderschat, volgens Peer Verkuijlen in Heeswijk-Dinther (N.-Br.). Hij is behalve wethouder in Lith eigenaar van adviesbureau Verkuijlen Advies. Uit dien hoofde was hij betrokken bij een reconstructiecommissie. „We zijn er schromelijk in tekortgeschoten om iedereen te bereiken. Pas bij de uitvoering van de reconstructie kregen we in de gaten dat fel burgerlijk verzet het effect daarvan was. We hadden aan de voorkant beter moeten communiceren.”

Verkuijlen vindt dat boeren zelf hebben bijgedragen aan het ontstaan van de maatschappelijke onrust. „Vergunningaanvragen voor stallen die veel groter waren dan wat men wilde bouwen. Zo van: ‘dan heb ik de vergunning maar vast’. Dat heeft niet bijgedragen aan begrip voor de agrarische sector. Zelfs voor

GEDEPUTEERDE PIET JANSSEN DENKT DAT DE RECONSTRUCTIE MAKKELIJKER WAS GEWEEST ALS GEEN MEGASTALVERGUNNINGEN WAREN AANGEVRAAGD.

‘Sector is bijzonder onvoorzichtig geweest’

Piet Jansen is sinds maart 2002 lid van het college van Gedeputeerde Staten (GS) van Overijssel. Een maand na zijn aantreding trad de Reconstructiewet in werking. Met de portefeuille Landelijk gebied, Landbouw en Water is hij verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet.

Zijn er meer of minder verplaatsingen dan verwacht?

„We dachten in eerste instantie aan meer verplaatsingen. Dat er uiteindelijk maar 20 bedrijven zijn of worden verplaatst is minder dan verwacht.”

Bent u tegen veel problemen aangelopen?

„Ja, die kwamen op het moment dat de aanvragen binnenkwamen van een Brabants bedrijf voor een bedrijf van 20.000 varkens. Toen laaide de discussie pas op. Dat hadden we niet ver-

wacht. Toen kwam de angst voor wat er met het buitengebied zou gebeuren. Bedrijven met 5.000 dieren werden op eens een probleem, terwijl ze dat voordien niet waren. Ik verwijt de sector dat ze hier bijzonder onvoorzichtig mee is omgegaan. Intensieve veehouderij mag best een plek hebben, maar dan wel binnen propertes.”

Dus de sector heeft zelf de onrust opgeroepen?

„Absoluut. Ik verwijt de sector dat hij met zulke aanvragen durft te komen. Zeker als het ook nog een ondernemer uit Brabant is die in Overijssel met zo’n aanvraag komt. Dat is zo wezensvreemd. Dat geeft veel discussie.”

Hoort dat dan niet bij verplaatsingen, het groeien?

„Daar is op zich niets mis mee, maar kijk wel hoe. Een bedrijf van 20.000 varkens is niet Overijssels.”

Wat vindt u van het voorstel van GS in Brabant voor kleinere bouwblokken?

„Die discussie hebben we al gehad, maar we hebben besloten om niet aan LOG’s en bouwblokken te tornen. Ik ben het wel met Brabant eens dat de compartimentering van varkensrechten moet terugkomen. Ik ben altijd tegen de afschaffing ervan geweest. Gelukkig hebben we weinig gemerkt van een aanzuigende werking. Maar je weet maar nooit wat er gebeurt.”

Heeft de wet z’n doel bereikt?

„Dat is lastig. We hebben in Nederland de keuze gemaakt om intensieve veehouderij niet op elke plek toe te staan. Dat lukt op zich wel, maar de maatschappelijke discussie is wel steeds meer op gang gekomen. Die is principiële: willen we überhaupt wel intensieve veehouderij in Nederland? Daarvan zeg ik: het is een legitieme discussie, maar die moet niet op lokaal of provinciaal niveau gebeuren. Dat moet landelijk of Europees, omdat het gaat over de vraag hoe we verder willen met onze agrarische sector.”

Had de reconstructie dan niet landelijk moeten plaatsvinden?

„De wet is een landelijke, de invulling is provinciaal. Dat is uitstekend, want je kunt het alleen met de regionale kennis invullen. Dat moet je niet eens landelijk willen.”

FOTO: MARIO BAAS

PROFIEL

Naam: Piet Jansen (59).

Organisatie: Provincie Overijssel.

Functie: gedeputeerde met in zijn portefeuille Landelijk gebied, Landbouw en Water.

extensiveringsgebieden zijn uitbreidingsvergunningen verleend.”

Verkuijlen ziet maar één oplossing en dat is een pas op de plaats. „We moeten stoppen met het verder ontwikkelen van de LOG’s en alleen nog maar maatwerk leveren.” Ook moet volgens hem een eind komen aan de in zijn ogen soepele regels in verwevingsgebieden.

Volgens Theo Beckers had gestuurd moeten worden op doelen en niet op

middelen. „Dat laatste hebben we juist gedaan en daarom loopt het spaak. We spenderen veel geld aan het verplaatsen van bedrijven. Maar we hebben verzuimd te kijken naar de boeren die toch al wilden verplaatsen of stoppen. We hebben gehandeld volgens wat ik noem het ruilverkavelingsprincipe. Dat is verkeerd geweest.”

Eric Beukema